UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Contemptus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

perſona in ciuitate iuſtus fuit, & in monte peccauit. *Iſidor. de bono, lib.* 3.

Qui prius in actiua vita proficit, bene ad contemplationem conſcendit: meritò enim in iſta extollitur, quia in illa vtilis inuenitur. *ibid.*

Actiua vita eſt, panem eſurienti tribuere, verba ſapientiæ neſciẽtem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam ſuperbientem proximum reuocare, infirmantis curam gerere, quæ ſingulis quibuſque expediant diſpenſare, & commiſſis nobis, qualiter ſubſiſtere valeant, prouidere. *Bedâ in Luc.*

Nemo poteſt eorum qui delectantur præſentibus, & caducis cœleſtia ac ſpiritualia contemplari: qui verò iſta contempſerit, & velut vmbram hæc ac puluerem duxerit, velocius ad illam perueniet. Nam & apud homines hic mos eſt, vt tunc theſauros ſuos reconditaſque diuitias patefaciant filiis ſuis, quum eos adultos iam viderint, & puerilis laſciuiæ vitia reſpuiſſe. *Chryſoſt. in libr. de compunctione cordis.*

Habet actiua profectum, contemplatiua faſtigium, hæc facit ſanctum, illa perfectum: huius vitæ eſt nulli prorſus iniurias irrogare: illius irrogatas æquanimiter ſuſtinere. *Proſp. libr.* 1. *de vita contemplatiua.*

Iſte actiuus, qui ſuſcipiendo peregrinum, veſtiendo nudum, gubernando ſubiectum, redimendo captiuum, tuendo violenter oppreſſum, iugiter ſe ab omnibus iniquitatibus ſuis emaculat, & vitam ſuam bonorum operum fructibus dicat. *ibid.*

Ille contemplatiuus, qui facultatibus ſuis in vſus pauperum diſtributis, ſimul ſe exſpoliauit mundo, & totis viribus adhæret cœlo, res mundi mundo proiecit, & ſeipſum Chriſto deuota mente reſtituit. *ibid.*

Actiua vita habet ſolicitum curſum: contemplatiua gaudium ſempiternum. In hac acquiritur regnum, in illa percipitur. Hæc facit pulſare bonorum operum velut quibuſdam manibus ianuam: iſta vocat conſummandos in patriam. In hac contemnitur mundus, in illa videbitur Deus. *ibid.*

Quis enim neſcit, quod ſicut otium ſtudioſum à carnalibus, ineffabilem ſuauitatem ſapientiæ cœleſtis intendit otioſo: ita ſpiritualis occupatio laborum ſanctorum multiplices affert fructus humanæ ſocietatis occupatio. Itineribus quidem diuerſis incedunt; ſed ad vnam patriam tendunt, & ad vnum regnum diſparibus militantes officiis, Chriſto rege omnium vocante perueniunt. *idem libro* 3.

Tria ſunt genera meditationum. Vnum in creaturis: vnum in ſcripturis: vnum in moribus. Primum ſurgit ex admiratione, ſecundum ex lectione, tertium ex circumſpectione. Admiratio generat quæſtionem, quæſtio inueſtigationem, inueſtigatio inuentionem. Lectio ad cognoſcendam veritatem materiam miniſtrat: meditatio coaptat, oratio ſubleuat, operatio componit, & contemplatio in ipſa exultat. *Hug. in meditationibus ſuis.*

Circumſpectio in moribus duplici conſideratione diſcurrit intus & foris: foris ad famam, intus ad conſcientiam: vt quid expediat & quid deceat ad exemplum, expediat ad meritum, nobis ad vitium proximis ad exemplum. *Hug. ibid.*

Cogitatio vaga inceſſu ſemper huc & illuc diuertit: ſed meditatio deſtinata promotione ſemper in vlteriora tendit, contemplatio autem eſt libera mentis perſpicacia, in ſapientiæ ſpeculo cum admonitione ſuſpenſa. Meditationis eſt perſcrutari occulta: contemplationis eſt, admirari perſpicua. *Hug. in lib. de arca. myſtica.*

¶ Philoſophicæ Sententiæ.

Naturæ quidem ratio & ſcientia in corporibus ac magnitudinibus, eorumque & affectionibus & motibus, & præterea in principiis quæ huius talis naturæ eſſentiæq; ſunt, fere tota cernitur *libr.* 1, *de cælo, c.* 1. *T.* 1. *Ariſt.*

Scientia quæ eſt de naturæ obſcuritate, quædam pars eſt earum, quæ in contemplatione verſantur: ſed in contemplatione eius quod eſt eiuſmodi, quod moueri poteſt, & eſſentiæ quæ ratione plerumque ſolum ſeiungi ſepararique non poteſt. *libr.* 5. *Metaph. c.* 1. *T.* 1. *&* *l. x.* 10. *Metaph. c.* 6.

Phyſicus in iis omnibus verſatur, quæ ſunt huius, vel illius corporis, & huius vel illius materiæ officia, & conſequentia. *libr.* 1. *de animo, c.* 1. *T.* 17.

Phyſici eſt valetudinis ac morbi primas cauſas animaduertere. *l. de Senſu c.* 1. *& l. de Reſpira. c.* 8.

Omnis Phyſicorum ratio in iis cernitur, quæ in ſe motus & ſtatus principium continent. *lib. x.* 10. *Metaph. c.* 1. *& c.* 6.

Accidentia principiaque eorum quæ ſunt, quatenus mouentur, non quatenus ſunt, Phyſica cognoſcit. *lib. x.* 10. *Metaph. c.* 3.

Hominis ſanæ naturæ ſtudioſi eſt de anima & diſſerere & ſcire: & ſi non de omni anima, tamen de ea ipſa, quæ tale animal eſt, & quidnam anima aut certe pars iſta anima ſit: atq; etiam de iis, quæ tali ſubſtantiæ accidant. *libr.* 1. *de Part. animal. c.* 1. *de animo, cap.* 1. *T.* 15.

Rem à materia abſtractam nullam poteſt ſcientia naturalis contemplari. *ibid.*

¶ Apophthegmata.

Hannibal, cùm adeſſet dies, quo primam penſionem
à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mentionem
at Hannibal interim effusè riſit. Ea de re increpatus
le Hedo, negauit eum riſum fuiſſe gaudentis, ſed
ras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in
manarent, cum anteà potius manare debuerint, quo
mani claſſes, arma & ampliſſimarum victoriarum ſpolia
traherent, ac leges victis imponerent. *Plut.*

Nero, cum deſperatis rebus iam mortem ſibi ipſi
tutus omni auxilio: ingreſſus ad eum Centurio, ſemian
rit, itaque penula ad vulnus appoſita, ſimulans ſe
lium, nihil aliud reſpondit quàm Sero: &, Hæc eſt
ambiguus eſt: poteſt enim intelligi: Sero veniſſe,
rientem venerat: & ſero venit, qui in hoc venit vt
ret. Item hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulantis de fide
At Nero ſenſit, ſe nihil illius verbis credere, eiuſque
tum eſſe vulnus in iugulo lethale. *Sueton. & Eraſm.*

¶ Similitudines.

Philonis Iudæi, lumen animæ, ſolari ſimillimum
Nam ſicut oculi ſplendore, ſic mens illuſtratur ſapientia
tius cernere aſſueſcit iniuncta, nouis ſemper contem
Lib. de cognit.

Plutarchi, Heraclitus dixit, vigilantibus vnum com
mundum, ſopitus in ſuum quemque diſcedere. At ſuper
vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur,
mniante cogitatione. *In Moral.*

Senecæ, Quemadmodum artifices ex alicuius rei
tentione quæ oculos defatigat; ſi malignum & non
men habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regi
ocium dedicata, oculos libera luce delectant: Sic a
triſti & obſcuro domicilio concluſus, quoties poteſt a
& in rerum naturæ contemplatione requieſcit. *Lib.* 2.
Vt qui ex claro ſole redierunt in vmbram, his caliga
qui à diuinorum contemplatione, ad humana recidunt.

¶ Emblema.

Qui alta contemplantur, cadere.

Andreæ Alciati.

Emblema CVIII.

Dum turdos viſco, pedicâ dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: Ultro
Illa mali emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu
Securus fati quod iacet ante pedes.

Vide Cogitatio, Conſideratio.

Contemptus.

¶ Definitio.

CONTEMPTVS, Græcè καταφρόνησις, εος, ἡ; & καταφ
temno, & καταφρονητὴς, οῦ, ὁ, contemptor dicitur.
greſſio legis, ex hoc, quod voluntas renuit ſubijci leg
B. Thom. ſec. Secundæ q. 186. *& art.* 9.

Contemno compoſitum, à con & temno, idemque eſt
no. τέμνω Græcum eſt, incido & reſeco, quia quæ ſpernim
tare & reſecare conſueuimus. Sunt qui ita diſtinguant
deſpicio, vt deſpicere grauius ſit, quam contemnere.
ſit, qui refutatus eſt. Contemptus verò, qui inutilis
Terentius, *Quot modis contemptus, ſpretus? facta, tranſ*

Hebr. *Bazah*, Contempſit, ſpreuit, abiecit: Inde
contemptus, & nomen *Bas*, Gall. quem contemnimus
mus, & longe infra nos ſubſternimus.

¶ Biblici Loci.

Contemptus aliorum damnatur, *Prou.* 11. 12. *Matth.*
& 20. 26. *Luc.* 18. *v.* 11. 13. 14. *Rom.* 11. 18. *&* 14. *v.* 3. 10. 1. *Cor.* 4.
Gal. 6. 1.

¶ Sententiæ Patrum.

Sedulò monendi ſunt ſcholaſtici, vt humilitate
ſtiana diſcant non contemnere, quos cognouerint
tia, quam verborum amplius deuitare, quia licet per

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

[gra]mmaticæ artis aliquid vitioſum proferant presbyteri vel e[piſcopi], non tamen ideò à ſcholaſticis ſunt deſpiciendi, ſed corde [præ]latorum linguam exercitatam ſcholaſtici præferre non [debent]: quam etiam proferre conſueuerant. Morum enim vitia [quàm] verborum ſunt præcauenda. *Auguſt. de catechiz. and.*

[Per]fecit contemnit, qui non ſolum quantum potuit, ſed etiam [quant]um voluit habere contemnit. *ibid.*

[Sic]ut ſolet generari ex aſſiduitate contemptus: ſic attenditur ex [rarita]te deuotio. *Amb. in quodam ſerm.*

[No]n ſunt contemnenda quaſi parua, ſine quibus magna conſta[re non] poſſunt. *Hieron. in epiſt. ad Lætam.*

[Facil]e eſt viro opes contemnere, pecuniam diſſipare, & proijce[re, quæ] in momento & perdi & inueniri poteſt. Nam facile obijci[tur, qu]od extrinſecus hæret. Hoc fecit Socrates, hoc Antiſthenes, [hoc f]ecerunt plurimi philoſophi, quos vitioſiſſimos legimus. *In epi[ſt. ad P]aul[in]a.*

[Qu]od enim ſumus, hodie nouimus: quid autem poſt paululum [futuri] ſumus, neſcimus: hi verò, quos fortaſſe deſpicimus, & tardè [in]cipere, & tamen vitam noſtram feruentioribus ſtudiis [præueni]re. Timendum itaque eſt, ne etiam nobis cadentibus ſurgat, [qui no]bis ſtantibus irridetur: quamuis ſtare iam non nouit, qui [ſtan]tem nouit irridere *Greg. lib. 15. Moral.*

[Su]per altitudines terræ ſuſtollitur, etiam ipſa, quæ glorioſa præ[ſentis] ſeculi per mentis deſpectum, calcat. *In regiſtro.*

Pulchra a conditis amorem ſubtrahunt, qui in ipſum authorem [ce]lſitudinis cordis, paſſibus tendunt. *In Moral.*

Si rerum regiæ maieſtatis quamuis humanæ humanis legibus [contem]ptus ſancitum eſt, quis finis contemnentium diuinam o[mni]potentiam erit? *Bern. ſuper Cant.*

Quæ terrena contempſimus, neceſſe eſt, vt flagrante deſiderio [cæleſ]tia requiramus. *Bern. in Paru. ſerm.*

Contemne diuitias, & eris locuples: contemne gloriam, & eris [glorio]ſus: contemne ſupplicia inimicorum, & tunc eos ſuperabis: [conte]mne remiſſionem & quietem, & tunc eam recipies. *Chryſoſt. [in] epiſt. ad Hebr.*

§ Philosophorvm Sententiæ.

Intolerabilis res poſcere nummos, & contemnere. Indixiſti pe[riculo]ſum odium, hoc profeſſus es, hanc perſonam induiſti: agenda eſt. [Ine]ptiſſimum eſt, te pecuniam ſub gloria egeſtatis acquirere. *Senec. [lib.] 2. de benef.*

Paupertati domum aperire, voluptates tenere ſub fræno, medita[ri] velle inde dolorum patientia, hæc qui apud ſe verſat, in magno [gau]dio eſt, parum blando. *epiſt. 22.*

Facile contemnit omnia, qui ad contemptum ſui venit, vis ergo [ha]bere omnia? contemne omnia. *epiſt. 85.*

Inſuperabili loco ſtat animus qui externa deſeruit. Inexpugna[bilis] eſt, quem multis machinis laceſſitum fortuna non transfixit, [n]unquam maior eſt, quam vbi aliena diſpoſuit, & fecit ſibi pacem, [co]ntemnendo diuitias, nil concupiſcendo. *epiſt. 33.*

Fabricius Pyrrhi regis aurum repulit, maiusque regno iudica[uit, re]gias opes poſſe contemnere. *lib. 3. de benef.*

Nondum felix es, ſi non te turba deriſerit. Si beatus vis eſſe, co[gita] hoc, primum contemnere, & ab aliis contemni. *libro de Mori[bus].*

[Sa]nius eſt contemni, quam ſtultitia percuti. *In Prou.*

[Su]nt plurimi, qui multa verbis non re contemnunt, ſed ipſa quæ [conte]mnunt, clam furantur. *ibid.*

De contemptu. Dial. xxxvi.

Franciſci Petrarchæ.

Dol.

[S]ed contemnor. R. Si iniuſtè quidem, eſt (non inficior) quod do[leas, f]eras tamen, alioqui eſt quod rideas. Nihil eſt enim ridiculo[sius, ſ]ed nil crebrius, quam contemni ſapientem ab inſanis. D. Sper[nor.] R. Circa hoc verbum vnum, quatuor bona eſſe dixere aliqui: [Sper]nere mundū, Spernere nullum, Spernere ſeſe, Spernere ſe ſper[ni, h]oc tibi vltimo opus. D. Spernor à multis. R. Si à maioribus fer, [ſi à min]oribus patere. Illi ſuo iure vtuntur. Fere namque contemptui [ſunt] minora maioribus. Hi ſe contemptui offerunt & maiores fieri [qua]ndo aliter non poſſunt, hac tentant via: ſiue minoribus, ſiue il[lis, i]nſanire, neque magni facias contemptum, qui illis infamiæ ſit, [tibi] gloriæ. Spreuit Achillem Therſites, de quibus modo diximus. [Ho]merum Zoilus, Auguſtum Antonius, Vergilium Euangelus, Ci[cero]nem Caluus, Et (quod ex Euangelio dicimus, quodq́; eſt maxi[mum) H]erodes peſſimus miſerrimusq́; hominum Chriſtum ſpre[uit.] Qui vel contemptis hic nocuit, vel contemptoribus profuit? D. Spernor & irrideor. R. Irriſiuum neſcio quid & hiſtrionicum [ineſſe] animis ſolet, eoque magis, quo minoribus, quid minus [... e]ſt opus. Alter alterum ridet. D. Spernor ab aliis. R. Recordare an tu [...] aut ſpernas aut ſpreueris. Hic eſt mos humanus, ſpernere & [ſpe]rni: mutuo vos viciſſim odio, mutuoque premitis contemptu & vultis aliis eſſe venerabiles neminem venerantes, placere vultis deo, cuius operum nullum vobis placet, eo quo placere debet modo, in quo præclare quidem noſter Cicero, ſi præclarum aliquid ſub deorum nomine dici poſſet. Minime, inquit, conuenit, cum ipſi inter vos viles neglectique ſimus, poſtulare vt diis immortalibus chari ſimus, & ab his diligamur. Illud ergo præclarius Malachiæ prophetæ. Nunquid non pater vnus Deus creauit nos? Quare ergo deſpicit vnusquiſque veſtrum fratrem ſuum. D. Sperni grauiter fero. R. Etſi nemo ſperni velit, multi cupiant timeri, multo tamen eſt ſperni ſecurius, quam metui. Itaque quod ait Annæus in epiſtola quadam: Non minus contemni quam ſuſpici nocet: non admitto. Illud ab eodem alibi dici rectius æſtimo. Perículoſius timeri eſſe quam deſpici. Proinde cum veteri ſapientum edicto tria hæc vitanda didiceris, de quibus totidem continuis tractatibus egimus, & ſint mala omnia, haud dubie tamen malum minus hoc vltimum quamuis ignobilius, nec deeſt ſuum cuique remedium. Odium obſequio lenitur, liuor modeſtia, contemptus amicitiis illuſtrium, & honeſtis artibus, ac virtute. Nemo primum Bruto contemptior Romæ fuit. Nemo minus poſtea. Age & tu bonum, magnumque aliquid, quo contemni nequeas.

§ Similitvdo.

Plinij. Bucephalus Alexandri Magni equus, quoties nudus eſſet, equiſonem in tergum admittebat, ornatus regiis phaleris neminem ferebat niſi regem ipſum, in reliquos omnes ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferunt, diuites facti deſpiciunt vulgares. *libr. 8. capit. 24.*

§ Adagia.

Contemptus & Vilitatis.

Tineas paſcere.

Translatum a veſtibus aut libris, diu reconditis & intactis.

Homo treſſis.

Perſius treſſem Agaſonem appellat contemptiſſimum homuncionem. Idem, Et Græcos curto centaſſe licetur.

Semiſſis homo.

Marcus Tullius Cicero lib. 5. ad Atticum. Vatinium ſemiſſem hominem vocat, viliſſimum & contemptiſſimum.

Ne crepitu quidem digiti dignum. οὐκ ἄξιαι ὄντα ψόφου δακτύλων.

Et geſtus is, & prouerbium in hodiernum vſque diem manet apud noſtrates. Jch wolte das nicht drumb geben. Jch wolte nicht ein Schnelling darumb geben.

Concha dignus. κόγχης ἄξιος.

Rem nullius pretij concham dicunt Græci, quemadmodum Latini nauci, & floccum.

Ne ligula quidem dignus. κορδύλης οὐκ ἄξιος.

Dicebatur homo nequam & nullius pretii.

Semper me tales hoſtes inſequantur. ἀεὶ τοιοῦτοί με πολέμιοι διώκοιεν.

Vbi quoſdam libentor odimus ac ſimultatem eorum contemnimus. Poteſt accommodari & in eos, qui deſciſcunt ab amicitia: ſed vt inimici nihil queant nocere.

Aquila thripas aſpiciens. ἀετὸς θρῖπας ὁρῶν.

De magnis qui puſilla negligunt.

Aquilam cornix prouocat. ἀετὸν κορώνη ἐρεσχελεῖ.

Locus adagio fuerit, ſi quando leuiuſculus quiſpiam homuncio, qui neque prodeſſe queat, neque lædere, maximis viris oblatrat.

Aſinus compluitur. ὄνος ὕεται. *Suidas.*

Dictum apparet in eos, qui maledictis nihil omnino commouerentur. Er iſt ſo naß / als er werden mag.

Suſque deque.

Apud Plautum atq; alios autores inuenitur: Suſq; deq; fero, & ſuſq; deq; habeo, pro eo quod eſt: Nihil mea refert, nihil laboro.

Manum non verterim. *Apuleius.*

Pro eo, quod eſt, nihil omnino laboro. Mea nihil refert, nihil enim facilius, quam manum vertere. Jch wolte nicht ein Hand drumb vmbkehren.

Quod non eſt opus, aſſe charior eſt.

Poteſt ad complures accommodari ſententias, vt ſi quis dicat artem quampiam minimo negotio poſſe diſci, quæ tamen nihil frugis ſit allatura.

Vapula papyrea.

Dici ſolitum, ſi quando volebant ſignificare, ſe negligere minas aliquorum.

Aſinus eſuriens fuſtem negligit. ὄνος πεινῶν ῥοπάλου ἀμελεῖ.

In eos congruit, qui ventris compendiiq; gratia quamuis contumeliam perferunt. Ariſt.

Pili non facio, &, Ne pilo quidem melior.

Quum minimum quiddam momenti ſignificatur.

Quam curat teſtudo muſcas? ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν;

Teſtudini nihil nocere poſſunt muſcæ propter teſtam, qua munita eſt.

Nauci non facio, Nauci facio.

Pro eo, quod eſt, nihili facere.

Flocci non facio, Flocci facio.

Pro eo, quod eſt, ne tantilli quidem facere.

Ne

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Ne teruncium quidem inſumpſit.
Accipitur pro re viliſsima.
Fruſto panis. *Gellius.*
Pro re quantumlibet puſilla ac vili. Er geb es vmb ein ſtuck Brods.
Nec vno dignus. ἄξιος ȣ̓δὲ μόνȣ.
De viliſsimo. Tranſlata metaphora à iactu talorum. Er iſt nit eines hellers werth.
Cœnum Barbaricum. βόρβορος Βαρβαρικός.
Pro vehementi ſtupore mentis apud Platonem libro de Republica ſecundo ponitur.
Diobolares.
Quum minimi pretij rem, vel hominem viliſsimum volumus intelligi. Diobolarem rectè dicemus. Feſt. Pomp.
Mithragyrtes, non daduchus. Μιθραγύρτης ȣ̓ δᾳδȣ̃χος.
Is qui in functione quapiam ſordidas contemptasq́; partes agit, Mithragyrtes dicetur, daduchus eſſe negabitur. Mithragyrtæ dicebantur, qui ſimulatis myſterijs obambulabant, ac ſimplicioribus imponebant.
Nummo addicere.
Apud Iuriſconſultos prouerbiale eſt, nummo addicere, pro eo, quod eſt minimo vendere. Cicero in orat. pro C. Rab. Poſth. dixit. Nummo ſeſtertio addicere.
Non magis quàm canem.
Odium & contemptum vulgo declarant canis vocabulo. Horatius: Odi cane peius & angue.
Obolo dignus. ἄξιος ὀβολȣ̃.
Id eſt, dignus obolo, pro eo per iocum dicebatur, qui in aliquo numero vellet haberi.
Vt luti baiuli. ὥσπερ πηλοφορȣ̃ντες.
Aptè torquetur in eos, qui functionibus honeſtis ad abiectum quæſtum abutuntur.
Titiuillitium.
Titiuillitium, vox erat olim, nullam quidem rem certam declarans, ſed velut interiectio, contemptum extremum indicabat, qualis eſt apud Græcos πιππαλῶ. Plautus, Non ego iſtud verbum emitti tem titiuillitio.
Ne nummus quidem plumbeus.
Nummum plumbeum hyperbolè prouerbiali prò minima pecunia ponunt.
Ne vmbram quidem eius nouit.
Adagium videtur dictum ab antiqua pictura, quæ rem duntaxat vmbris rudìter repræſentabat.
Nihil ſacri es. ȣ̓δὲν ἱερὸν ὑπάρχεις.
Accommodatur ad quamuis rem deſpectui habitam. Du biſt ja nicht Heylthumb.
Nihil ſanum.
Summam morum corruptionem & nullum honeſti reſpectum, his verbis Græci ſignificant. ȣ̓δὲν ὑγιές.
Homo trioboli.
Pro homine nequiſsimo, planeq́; nullius pretij.
E circulo, & triuio.
Hominem è triuio, plebeium & contemptum appellamus.
Exiguum oboli pretium. μικρὸν τȣ̃ ὀβολȣ̃ τίμιον.
Conuenit in homines nequam, nihiliq́;. Quanquam nihil obſtat, quo minus ad rem contemptam transferatur.
Ἀθερίζειν. *Galenus.*
Quod reijcitur ac nihil ſit, tranſlatum à ſummis hordei ſpicis, quas ceu cuſpides habent.
Multa Syrorum holera. πολλὰ Σύρων λάχανα.
Dicatur aut in magicæ artis peritos, & herbis maleficis eam exercentes: aut in eos qui rebus vilibus abundant.
Huius non facio.
Donatus admonet eſſe demonſtrantis, aut floccum, aut ſtipalam, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quippiam Germani eundem geſtum retinent dicendo. Ich wolte nit das drumb geben.
Quatuor obolis non æſtimo. τεττάρων ὀβολῶν εἶναι οἴει.
Simile illis: Aſsis te non facio, & dupondii non facio, & teruntii non facio, &c.
Tricæ, Apinæ.
Tricas & Apinas, vulgo res futiles & nugatorias dicebant. Korbfiſch/ blawe Enten/ Pfifferling/ Affenſpiel/ Tillematelle.
Nebule in pariete.
Pro re nihili, ſomniq́; ſimilima.
Trium literarum homo.
Per *Ironiam dici poteſt in eum, qui generoſus ac ingenuus videri cupiat.*
Vitioſa nuce non emam.
Apud Plautum eſt. Vitam tuam vitioſa nuce non emam, pro eo, quod eſt, ne minimo quidem. Ich wolte nit ein wurmſtichige Nuß drumb geben. Ich gebe nit ein Nußſchalen drumb.
Caſſa glande.
Similimo tropo Plautus in Rud. dixit caſſam glandem, pro vitioſa glande, & inani putamine.
Etiam corchorus inter olera. καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις.
Dici ſolitum in homines nullius pretii, qui tamen in numero ali-quo ſtudeant haberi. Der Meußdreck will allzeit [...] Pfeffer ſein. Hie ſchwimmen wir äpffel/ ſagt der Pferd[...] auff dem Waſſer vnder den äpffeln ſchwam.
Mandare laqueum.
Mandare laqueum dicimur iis, quos vſque adeo [...] ſignificamus, vt ſi vel ſuſpendant ſeſe, nihil ad nos a[...] will jhm ein ſtrick ſchencken.
Medium oſtendere digitum.
Medio item digito oſtenſo, ſupremum contemptum [...] Martial. Atq; illi digitum porrigeret medium. Die [...]
Minimo prouocare.
Eſt contemptum ad certamen prouocare, ſumptum [...] uocantium ad pugnam, minimo digito porrecto.
In Barbarum quempiam ac vilem homunctionem d[...] nodot.
De lapide emptus. *Tullius.*
In viliſsimum & vehementer obſcurum hominem d[...]
Siculus miles. Σίκελος στρατιώτης.
Conueniet in hominem lucri gratia nullum mi[...] cuſantem. Zenodot.
Imi ſubſellij. *Gellius.*
Imi ſubſellij viri appellantur paraſiti, qui ita in c[...] mittuntur, vt imo ſedeant loco. Quadrabit etiam in [...] nas, quos recipiunt diuites, ſed infimo loco.
Seruorum ciuitas. δȣ́λων πόλις.
De cætu conuictuq́; hominum improborum, furacium [...] lium dici poteſt. Suidas.
De fece haurire.
Pro eo quod eſt ſordida quæpiam ac plebeia, nimi[...] ſequi. Cicero.
Pomarius Hercules. μήλιος Ἡρακλῆς.
Per contemptum dicebatur in eum, qui nomen qu[...] eum gereret, cæterum opibus nullis, nullaq́; potentia p[...]
Malum Herculis. Μῆλον Ἡρακλῆς.
Dici conueniet, vbi quis munuſcula quantumui[...]
Munus leuidenſe.
Cicero vocat munus vile, minimiq́; pretij.
Cicernus Bacchus. Ἐρεβίνθειος Διόνυσος.
De re vehementer contempta. Sumptum à potu ex [...] confecto, qui vinum imitatur.
Ollaris Deus. χυτρεὺς Θεός.
Dicebatur in hominem humilem, & contempta ſorti[...]
Soterichi lecti.
De re vili priſcaq́;, & minimè ambitioſa, rudis art[...]
Cenidis & Buphoniorum. χὰ κινείδȣ καὶ βȣφονίων.
De re magnopere priſca, & ob vetuſtatem iam pri[...] deſuetaq́; ideo contempta.
Ficulneus.
Virum ficulneum appellant, mollem atque inutilem.
Ficulneus gladius. συκίνη μάχαιρα.
De friuola cauſa dici poteſt; quaq́; minimo negotio [...] Theocritus.
In foribus vrceum. ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν.
Significat rem contemptam ac vilem. Negliguntur [...] ſim ſunt obuia, quæq́; facile quibuslibet contingunt.
Merx vltronea putet.
Id eſt: Ingrata ſunt, quæ vltro non petentibus offer[...] ronym. Angebottener dienſt iſt nit danckens werth. [...] ten Obs iſt ſüß/ Geſtolen Waſſer iſt Maluaſier.
Numerus. ἀριθμός.
Homines nullius bonæ rei, numerus prouerbio d[...] idiotis. Horatius.
Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.
Telluris onus. γῆς βάρος.
De homine vehementer inutili, qui nihil aliud [...] ſuo pondere grauat. Er iſt nicht werth/ daß jhn die Erd [...] iſt ein Erden laſt.
Abominandus ſcarabæus. μύσης κάνθαρος.
De viliſsimo homine dicebatur. In ſacris quoque [...] abijt in prouerbium contemptus: Ego ſum vermis & [...]
Ætnæus ſcarabæus.
De magnis & fœdis.

❡ Exempla Biblica.

Contemptus beneficiorum Dei & eius punitionis exe[...] *Geneſ.* 25. v. 32. 24. *Hebr.* 12. v. 16. 17. Contemptus verbi D[...] nitio, 2. *Paral.* 30. 10. *Prou.* 1. 25. 26. Exempla: Pharao, E[...] 3. 4. 5. Saul, 1. *Sam.* 17. v. 10. 11. 26 & 31. v. 4. Salomon, 1. Re[...] Achaz, 2. *Paralip.* 28. v. 11. 22. Iſraelitæ, *Pſal.* 106. v. 21. 22. [...] 65. v. 2. *Ierem.* 15. v. 6. *Oſeæ* 6. v. 7. & 15. v. 5. 6. Ephraim, [...] Impii, *Iob* 21. v. 14. 15.

❡ Exempla Historica.

Capto Helleſponto & Lacedæmoniis profligatis in tant[...] ſuſtulere Alcibiadis milites tantosq́; ſumſerit ſpiritus: v[...] rentur aliis militibus ſubinde victis, ſe inuictos vbiq; c[...] *Plut. in Alcibiade.*

…atem *Horatius lib.1.Satyr.6.* laudat, quod quamuis regio …eſſet ſanguine: neminem tamen iuxta ſe contemneret, inter …ſic inquiens:

—Perſuades hoc tibi vere:
Ante poteſtatem Tulli, atq; ignobile regnum,
Multos ſæpe viros nullis maioribus ortos.
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Læuinum, Valeri genus: vnde ſuperbus
Tarquinius regno pulſus fuit: vnius aſſis
Non vnquam pretio pluris licuiſſe.

…genes. Quidam glorioſum titulum inſcripſerat ædibus ſuis, …us Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introeat mali. …genes ex inſcriptione ſtultitiam hominis deprehendens, adiecit …ϱον συμμαχία: id eſt, Poſt bellum auxilium, indicans, ſe… malorum omnium deprecationem, poſtquam talis immigraſ… Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulſor. Eum …at in ædes immigrare, priuſquam immigraſſet dominus æ… qui ipſe erat magnum malum. *Laert.lib.6.*

¶ Apologi seu Fabvlae.

Aquila & Cuniculus.

…ila raptos pullos cuniculi detulerat in nidum ſuum, quem … arbore fixerat. At mœſta mater, vt ſuis parcat per omnes … deos miſerorum curatores obteſtatur, ſed aquila cuniculi pre… contemnens, & deſpecta humilitate dilacerat pullos cuniculi, & … diſcerpta membra. Hic vero dolore & ira commotus, … genere conqueritur aquilæ vim, & vt quisque ſibi idem, … ipſe pertulerit, accidere poſſe cogitet, neq; illud facinus impu… aquilam ſinant, hortatur. Ita concordi illi ſtudio, ad eruen… arborem, in qua nidularetur aquila, conueniunt, & egeſta à ra… terra, omniq; circum eam ſolo ſpecubus & excauato, … arbor leui flatu paulo poſt in terram proſternitur. At … partim ruina, partim raptu terreſtrium ferarum, in… cuniculi gratiſſimum ſpectaculum præbuere.

… fabula, ne quis potentia aut viribus fretus alium quemli… nam & infirmitatem ſæpe acceptas iniurias vlciſci.

Luſcinia & Accipiter.

…ntem vt conſueuerat, ab arbore procera luſciniam rapuit … accipiter. Quæ cum intelligeret ſibi mortem impendere, … conuerſa orat accipitrem, ne ſe perdat ſine cauſa. Non … exilitatem, auidiſſimum ventrem illius poſſe explere, … ſuadere, vt grandiores alias volucres venetur. Cui accipiter: …, inquit, ſi partam prædam amittere, & ſequi vellem ea, … nuſquam apparent.

… ſimiliter & homines incogitantes quosdam repe… maiorum præſen tem copiam deſpiciant atque negli…

… titulos de Contumelia, Cupiditate, Gloria, Nobili… Honore, &c.

Contentio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

Contentio, Græcè ἔρις, ιδος, ἡ, & ἐρίζω, contendo dicitur. … autem contentio propriè, impugnatio veritatis cum con… fidentia clamoris *ſecundùm Ambroſium.* Large autem eſt … ſine impugnatione veritatis, de qua dicitur 46. *diſt. in princi-* … Nihil eſt impudentius arrogantia ruſticorum, qui garrulita… … putant.

… in verbis, Rixa eſt in factis, de qua differentia vide in…

… contentione, quæ certatio eſt, venit contentioſus, plenus rixæ. … & intentio vehementiam quandam ſignificant, ab arcu … ſimilitudine, vel cithara. Nam quanto illius nerui vehemen… tenduntur, tanto vehementiorem ſonum efficiunt. Vt variæ … contentionis facies, ita variis vocibus ab Hebræis ille animi ve… affectus deſignatur, quæ habitum & illius effecta plurima … interna, tum externa produnt.

¶ Biblici Loci.

Contentioſi meritò ſpernendi, 1. *Corinth.* 14.18. Contentioſi non … & Eccleſiæ Dei, 1. *Corinth.* 11.16.

… contendendum non eſſe cum Deo, 2. *Sam.* 19.10. *Eſai* 45.9. *Rom.*

… contentiones ex pugnis verborum, & quæſtionibus, 1. *Tim.* 6.4. … ſunt, *Prouerb.* 3.30 & 17.1. & 20.3. & 22.10. & 24.19. & 29.9. … & 13.13. & 14.1. *Corint.* 1.10. & 6.1. & 11.16. & 14.33. 2. *Cor.* 12. … 5. v. 15.20. *Philip.* 2. v. 1.3.14. 1. *Tim.* 2.8. & 6.4. 2. *Tim.* 1. v. 14.16. … *Tit.* 3.9. *Iac.* 1. v. 19. & v. 14.17. & 4.1. 2. *Pet.* 3.16. Contentionis … *Iac.* 1.20. & 3.16.

¶ Philosophicæ Sententiæ.

Contentio maligne operatur.

… ſapiens, ſi cum ſtulto contenderit, ſiue iraſcatur, ſiue rideat, … inueniet requiem. *Prouerb.* 29.

Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem illius ligna. *Eccl.* 8.

Obiurgatio & iniuriæ annullabunt ſubſtantiam. 21.

Pungens oculum educit lachrymas, & qui pungit cor, profert ſenſum. 22.

Cum ſit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundùm hominem ambulatis? 1. *Cor.* 3.

Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. 2. *Tim.* 2.

Condigne deuitatur,

Ne, quæſo, ſit iurgium inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos (ait Abraham Loth) fratres enim ſumus. *Geneſ.* 13.

Reſpondete obſecro abſque contentione. *Iob.* 6.

Non contendas aduerſus hominem fruſtra, cum ipſe nihil tibi male fecerit. *Prou.* 13.

Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt, ſemper iurgia quærit malus. 13. & 17.

Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus. 20.

Ne contendas cum peſſimis. 24.

Ne contendas cum viro locuplete, ne forte contra te conſtituat litem: Multos enim perdidit aurum, & vſque ad cor regum extendit & conuertit. *Eccl.* 8.

Abſtine te à lite, & minues peccata. 28.

Qui tecum vult contendere in iudicio, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium. *Matth.* 5.

Nil per contentionem, neque per inanem gloriam. *Phil.* 2.

Seruum autem Domini non oportet litigare. 2. *Tim.* 2.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Ex Græcis Comicis.

Γαστρὸς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν.
Frenis reprimere nititur ventrem omnibus.
Η κοιλία καὶ πολλὰ χωρεῖ κ᾽ ὀλίγα.
Vt multa venter accipit, ſic paucula.

¶ Philosophorvm Sententiae.

Gratæ ſunt contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re propoſita vincendi deſiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaque multi intempeſtiuè, præter decorum, in rebus grauiſſimis, in quibus deteriorem ſententiam ſuperare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. *Stob. ibid.*

Iuſtus mauult amicum quam veritatem offendere: & ſolus ille bonus dicendus qui mauult ex bonis excidere, quam pro illis cum amico contendere. *In apoph.* 65.

¶ Apophthegmata.

Democritus omnem contentionem imprudentem eſſe dicebat: dum enim hoſtem quo pacto lædat reſpicit, propriam negligit vtilitatem, *Stob. ſerm.* 20.

Epictetus, contendere, inquiebat, cum vbiq; indecorum eſt, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere ſobrium poteſt, neque ſobrius ab ebrio perſuaderi: Vbicunque igitur non adfuerit ſobrietas, tandem nequicquam te contendiſſe apparebit *In enchiridio.*

Anonymus. Contendere intempeſtiuè cum amicis, & in diſputationibus, prudens cauebo: ne contra quam ſentio, ſtudio vincendi contentionem foueam amplexerque, quando cum iactura veritatis, etiam ſecus quam ipſe credo, falsa argumẽtatione contra diſputatione decipiam, aut ſaltem ad contendendum extimuler. *Stob, ſerm.* 1.

Euſebius philoſophus dicebat homines multa potius ſcire videri cupere quam vera dicere ſtudio teneri: Proinde multos dum contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionem de rebus maxime neceſſariis dubiam efficere. *Stob. ſerm.* 4.

Idem, multi homines, inquit, diſputando de rebus, haud ſecus quam animantia bruta pugnando, ſolam ſibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & ſtudio relicto, nihil præter ſuam vtilitatem curant. *eodem ſerm.*

Continentia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Continentia, Græcè ἐγκράτεια, ας, ἡ, & ἐγκρατέω, contineo, ἐγκρατής, έος, ὁ, ἡ, continens dicitur. Et eſt continentia, appetitus omnium rerum malarum refrenatio. *ſecund. Hieron. in epiſt. ad Dam. Papam.*

Continentia eſt, per quam cupiditas conſilii gubernatione regitur ac gubernatur. *ſec. Cic. in Rhet. & eſt pars temper.*

Continentia eſt habitus inuictus à declaratione. *ſec. Andron.*

Continentia eſt cohibitio gulæ: luxuriæ, cupiditatis, auaritiæ, ambitioniſque & ſuperbiæ. In genere, Temperantia.

Continentia propriè eſt tantum circa concupiſcentias tactus. *ſec. B. Thom. ſec. Sec. q.* 143.

Continen-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN